

EL LLENGUATGE

25.07.76

Les excepcions

Que les excepcions confirmen la regla, és un aforisme molt divulgat però que no sembla que s'acabi de creure gairebé ningú. En el cas de les regles gramaticals el que fan és dificultar-ne la retentiva. Què més voldrien els autors dels tractats pràctics de gramàtica, que poder formular regles que es poguessin aplicar sense haver-se d'aturar a pensar si no es veien limitades per cap excepció! Però aquesta formulació de les regles o normes gramaticals resulta sovint de la consideració de tots els casos afectats que es tracta de sotmetre-hi, als quals es cerca un comú denominador, una característica fàcilment discernible, que els enclogui tots, o si no, la immensa majoria — i la resta són les excepcions. Amb alguna norma de morfologia, en català, ens trobem amb l'excepció de l'excepció, que no sabem què podria confirmar. L'ortografia francesa, prou més complicada que la nostra, posseeix alguna regla amb l'excepció de l'excepció de l'excepció.

D'algunes normes es pot dir que, verament, no coneixen cap excepció i fins i tot afirmar que és impossible que en sorgeixi cap en algun cas imprevisit. Per exemple, la que prescriu l'ús de la *v* en les formes de pretèrit imperfecte d'indicatiu dels verbs del primer grup. Aquesta norma afecta no solament tots els verbs existents sinó també tots els de nova creació possible, que són incessants. Així, a escolaritzar o motoritzar, recentment incorporats al Fabra, la norma s'hi aplica sense vacil·lar: escolaritzava motoritzaves, etc. Però no sempre es pot dir el mateix. També la norma que ens fa apostrofar la preposició de davant qualsevol mot començat en vocal o *h* (hem d'arribar, paraula d'home), en principi, no té excepcions. Tanmateix, tal com el lector habitual ja deu haver advertit, mantenim la integritat d'aquesta preposició davant els mots que, dins una ració explicativa, esmentem com a mers exemples gramaticals. Així, si bé escrivim, habitualment, L'havia d'incloure a la llista, en canvi, quan expliquem que inclòs és el participi passat de «incloure», fem una excepció imprevista de la norma.